

TOETUSE KASUTAMISE TEGEVUS- JA TULEMUSARUANNE

Lepingu nr: 7-4154-3 20.02.2020
Aruande esitaja: Vabaühenduste Liit
Tegevuste läbiviimise aeg: 1.01–31.12.2020–31.03.2021
Aruande koostamise kuupäev: 15.01.2021, 15.04.2021

Töötasime ka 2020. aastal (ja 2021 I kv) aktiivselt kolme prioriteediga:

1. Vabaühenduste rahastamine on läbipaistvam (sh kasutatakse vabaühenduste rahastamisel rohkem strateegilist partnerlust) ning mitmekesisem
2. Vabaühenduste võimekus osaleda ja poliitikakujundajate võimekus kaasata on tõusnud
3. Kodanikuühiskonna toimimist mõistab ja selles osaleb rohkem inimesi.

Kogu aastat iseloomustas mõistagi kriis, tegevuste ärajäämine või edasilükkumine, seega kokkuvõttes sai kõigea küll edasi liigutud, aga oodatust vähem.

Märtsist maini sai peamiselt tegeletud ise aru saamisega, mis toimub ja kus vaja jalg ukse vahele saada, eriti kriisitoetustega. Seda küll suhteliselt edutult, aga usume, et tegime koos siseministeeriumiga, mis neis oludes suutsime. Mis võinuks lõpuks siiski juhtuda, oli vabaühendustele mõeldud kriisiabi ning juriidilise vormi alusel diskrimineerimise lõpetamine, kus nt toetust said vaid äriühingud, aga samal tegevusalal ja eesmärkidega MTÜd mitte. Kui mitte muud, said läbi arvatud ja kirjutatud paljud põhjendused vabakonna ja -ühenduste toimimisest.

Aprillis-mais õnnestus justiitsministeeriumi ja õiguskomisjoniga kiirkorras läbi arutada ja ära muuta seadused, võimaldamaks uusi pool- ja täiselektronselt läbiviidavaid juhtorganite koosolekuid. Juriidiline lahendus sai (eriti algse eelnõuga võrreldes) väga mõistlik, kuigi turul pole õigusega lõpuni klappivaid tehnilisi lahendusi hääletamiseks, eriti salajasteks isikuvalimisteks. Eks need seadusemuudatused oleks tulnud nahunii, aga koos ühinguõigusega lihtsalt mõnevõrra hiljem ja võibolla kohmakamadki.

Üks olulisemaid täiesti ärajäänud üritusi oli kodanikuühiskonna arutelu parlamendi täiskogus, mis pidi toimuma aprillis.

Uue asjana oleme oktoobrist taas esindatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees, lootes tekitada oma tegevusse rohkem euroliidu mõõdet. Viimane kvartal kulus veel sisseelamisele.

Organisatsioonina saime aastateks 2020-22 "Austame erinevusi" märgise ja meie üheks eesmärgiks on tõsta ka vabaühenduste seas teadlikkust mitmekesisuse kasust ning oskusi mitmekesisusega arvestamisel.

2021. aasta esimeses kvartalis jätkus tegevus pikendatud lepingu alusel üsna sarnaselt senisele, tegevuste ja näitajatega on täiendatud allolevat tabelit.

Tegevuskava ja täitmise hinnang perioodi kohta:

Tegevus	Ajakava	Oodatav tulemus	Hindamise võimalus
1. Vabaühenduste rahastamine on läbipaistvam (sh kasutatakse vabaühenduste rahastamisel rohkem strateegilist partnerlust) ning mitmekesisem.			
Ametnike ja erinevate rahastajate vajaduspõhine juhendamine ja vabaühenduste nõustamine	Pidev 2019-2020	Rahastajad ja rahastatavad on teadlikumad rahastamise põhimõtetest, seisavad nende	Osaliste hinnang põhimõtete järgimisest ja muutustest praktikates; muudetud ja uute rahastustingimuste tekstianalüüs vastavusest juhendile. 2020 väga palju ei toimunud, seda eelkõige avaliku sektori enda tõttu. Rahastajate ümarlaud ei kogunenud

<p>rahastustingimuste korrastamiseks.</p>		<p>eest ja järgivad neid.</p>	<p>kordagi, peamiselt keskendusime eraldi rahastatud SP arenguprogrammile, ent nõustatud ministeeriume ja KOVe kogunes aasta peale ikka ka ehk kümnekond. Kriisiolukorrale reageerisid rahastajad õnneks üsna paindlikult, kevad-suve pingelisim teema oli hoopis sotsiaalministeeriumi strateegiliste partnerite väljamaksete poliitiline peatamine rahandusministri poolt, mis mingil kujul ajutise lahenduse siiski leidis. Kevadel sai vahetulemuse ka üle poole aasta väldanud pingestus KÜSKi ümber, kui paika pandi uus nõukogu ja juhataja ning mõne kuu pärast lõplikult Viljandisse koliti. Välisministeeriumis osalesime suure reformi käivitamisel, kus ümber korraldatakse kogu arengukoostöö ja humanitaarabi vedamine ja rahastus, luues eraldi agentuuri. Aasta teises poolest neist eriti küll kuulnud enam. Tihedam periood tuleb 2021 alguses, mil töötatakse välja uue euroraha perioodi meetmed. 2021 märtsis osalesime nn kaasamisnädalal, mis polnud küll eriti hästi disainitud ja vabaühenduste kaasamisest uue perioodi meetmetesse ei saa eriti rääkida. Küll aga kirjutas RM 2021 alguses lõpuks ümber KOPi määruse, kus oli lõpuks mh meie aastatepikkuseid ettepanekuid bürokraatia vähendamiseks kuulda võetud.</p>
<p>Annetamise soodustamiseks vabaühenduste võrgustiku töö koordineerimine, täiendavate lahenduste leidmine, ettepanekute sõnastamine ning soovitud muutuseks tegevuste elluviimine.</p>	<p>Pidev 2019-2020</p>	<p>Annetuste kogumise hea tavaga liitunud organisatsioonide seas on toimunud regulaarsed (3 - 5 aastast) kohtumised, koolitused. MTA on rakendanud 2020 tulumaksu-tagastuse annetamise, samuti lihtsustanud tm-</p>	<p>Võrgustikus toimunud koolituste, kohtumiste arv ja tagasiside. Täiendavad ettepanekud annetuste ja filantroopia edendamiseks on sõnastatud ja esitatud. 2020: Maksupoliitika ei jõudnud me üheskoos SiMiga jälle sammugi edasi peale andmete analüüsi ja liitlaste otsimise (usuühendused). Mõnda aega ootasime KuMi taga, kel oli oma idee VVs, siis lahkus RMI asekancler töölt ja aruande esitamise ajaks ootame juba uut koalitsioonilepet. Annetusekogujate võrgustik (+14 liiget) kohtus kolm korda, sh koolitus annetuste kajastamise ja maksustamise teema. 1. detsembril toimusid Eesti teised annetamistalgud, mille raames toimus</p>

		nimekirja pääsemise.	üle Eesti 155 kampaaniat ja üritust. Talgutel osalenuile annetati rohkem kui 182 000 eurot (2019. aastal vastavalt 111 kampaaniat ja üritust ning 128 000 eurot annetusi). 2021. aasta alguses uurisime võrgustiku liikmete ootusi selleks aastaks.
Arutelu ja heade praktikate levitamine strateegilise partnerluse ja mitmeaastase tegevustoetuse teemadel. Ettepanekute tegemine ametnikele ja teistele riigiasutuste töötajatele.	Pid ev 2019-2020	Pikaajalistele partneritele muutub koostöö avaliku võimuga stabiilsemaks ja võimaldab valdkonnas arengut.	Ministeeriumide arv, kes on sõlminud strateegilise partnerluse lepped. 2020 tegelesime SP programmis neljaga, suhtlus käis enamatega. Programmi tähtaega sai pikendatud kaks korda, nüüd peaks lõppema 2021 kevadel. Aga programmita või ilma, see on pidev ja lõputu töö, mis tundub probleemide keerukuse ja inimfaktori tõttu kohati suhteliselt lootusetu. Vähemalt aasta-paariga käegakatsutavaid tulemusi saavutada.
Hasartmängumaksu seaduse ja arengu- ja humanitaarabi andmise tingimuste ja korra muutmise korral rahastamise mudeli muutmise protsessis vabaühenduste huvide esindamine.	Pid ev 2019	Rahastamise põhimõtted ning vabaühenduste huvid on kasutamisel järgitud.	Uute rahastustingimuste vastamine põhimõtetele (dokumentide tekstianalüüs), kasusaajate hinnangud. 2020 eraldi tegevusi ei toimunud peale ülalkirjeldatu.
Vabaühenduste rahastusandmete uuendamine riikliku rahastuse <u>andmebaasis</u> .	Pid ev 2019-2020	Olemas on ülevaade, mil määral riigiasutused vabaühendustele toetuseid on jaganud või neilt teenuseid ning kaupu ostnud. Andmebaasi kvaliteet on paranenud, külastatavus kasvanud.	Andmete töötlemisele kuluv aeg (kvaliteetsemate puhul väiksem). Shinyapps mõõdab kasutajate veedetud aega keskkonnas (hetkel u 24 h kuus). Google Analyticsi lisamine. 2020: Lõpuks sai kevadeks uuendatud http://mtyraha.heakodanik.ee keskkond, mis täitus uuemate ja parandatud andmetega, ümber sai kirjutatud ka hulk koodi ja korrigeeritud vaateid. Keskmine kasutus 2020 u 30h kuus. 2019. aasta andmed jäid aga enne aasta lõppu ikkagi lisamata, sest osad rahastajad lihtsalt ei vasta. Probleem väheneb õnneks iga aastaga, sest üha enamad raamatupidamised kolivad RTKsse. 2021 esimeses kvartalis saime kätte osa 2020 andmetest ja plaan on enne suve keskkond kahe aasta andmetega täiendada.
Vabaühenduste ettepanekute selgitamine erakondadele.	2019 I pool	Kodaniku ühiskonna teemad on kajastatud	(2019 aruandes)

		koalitsiooni leppes.	
2. Vabaühenduste võimekus osaleda ja poliitikakujundajate võimekus kaasata on tõusnud.			
Rahvusvaheline töö: osaleme aktiivselt CIVICUSe (AGNA) töös, vahendab nende infot ja teadmisi Eesti vabaühendustele ning infot Eesti kohta võrgustikele.	Pidev 2017-2018	Vabaühendused osalevad rahvusvahelises töös.	Koostööalgatuste arv, milles on ise või liikmete abil osaletud (siht 3). 2020: Koostöö CIVICUSe ja jätkus üsna regulaarselt ja tavapäraselt. Ka nende peamine teema oli vabakonna toimetulek pandeemia oludes. Töötati välja mitmeid soovitusi ja tööriistu, mis oleksid ühendustele abiks. Jagasime neid ka oma Hea Kodaniku kanalites. Lisaks sai CIVICUSe kaudu teadmisi ja kogemusi vahetada teiste riikide katuseorganisatsioonidega, et oma kohalikke ühendusi ja ka huvikaitse tegevustes enam koostööd oleks. Oluline regulaarne töö on ka endiselt CIVICUS monitor https://monitor.civicus.org , mis kohalikust sisendist lähtudes riikide kohta raporti koostab. CIVICUSe Euroopa katuste piirkondlik kogu töötab tänavu ka aktiivselt Euroopa Liidu vabakonna rahastuse kärbete vastu. Selle tarbeks tehti mitmeid ühiseid arutelusi, kirjutati ühispöördumisi nii Euroopa komisjoni, parlamendi liikmetele jt osapooltele.
Vabaühenduste huvide esindamine arengukavade koostamises, komisjonides ja töörühmades osalemise läbi (Vt www.heakodanik.ee/komisjonid)	Pidev 2019-2020	Valdkondade ülestes arengukavade ja strateegiatega koostamisel on arvestatud KODARa eesmärke, vabaühenduste arvamusi. Vabaühenduste huvid on töörühmades ja komisjonides esindatud.	Komisjonides ja töörühmades osalemine on edukas, kui oleme kaasa töötanud ja kohtumistel esitanud põhjendatud ettepanekud. Komisjonides ja töörühmades osalemise ulatust + tulemuslikkust hindame kvalitatiivselt kvartaliaruannetes ja iga aastastelt liikmete rahuloluküsitlusega. 2020: Vt olulisemat https://heakodanik.ee/?s=kvartaliaruanne . Oma aja võtsid strateegiadokumentide koostamises osalemised, sest paralleelselt olid meile lähematest asjadest töös Eesti2035, kodanikuühiskonna programm, rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava ning KÜSKI strateegia. Tulemused said suhteliselt okeid, kuigi strateegiadokumentide üldistuste tasemel ongi raske öelda, mis on nüüd üle või puudu, sest mõju avaldab lõpuks ikka see, milleks on

			<p>raha ja mis tegevusi tehakse. Jätkasime 2019. aastal käivitatud teemapõhiste liikmekohtumistega, mis on toimunud edukalt ja ka liikmetelt saanud positiivset tagasisidet. 2020 liikmete rahuloluküsitluse leiab https://heakodanik.ee/wp-content/uploads/2020/02/Vaba%C3%BChenduste-Liidu-liikmek%C3%BCsitlus-2020.pdf, uuem valmis 2021 veebruaris https://heakodanik.ee/wp-content/uploads/2021/02/Vabau%CC%88henduste-Liidu-liikmeku%CC%88sitlus-2021.pdf</p>
<p>AVP vabaühenduste ümarlaua juhtimine, et koguda ideid ja jälgida <u>AVP tegevuskava</u> elluviimist, sisend AVP koordineerivale kogule. Kolme AVP tegevuse kaasvastutajaks olemine: (1) Nn EISI uuendamine, 2) kaasamise parandamine koos RKga, 3) Riigikogu avatuse suurendamine). Vabaühenduste huvikaitsevõrgustiku vedamine.</p>	<p>Pid ev 201 9- 202 0</p>	<p>Vabaühendused panustavad AVP ümarlaua ning teiste kaasamise töögruppide ja huvikaitsevõrgu sti-ku töösse. Kaasamise kvaliteet paraneb.</p>	<p>Võrgustikes ja ümarlaudades toimunud kohtumiste arv ja tagasiside neile. AVP tegevuste edenemine. Kaasamise võimalik uus uuring, JuM hinnang kaasamise kvaliteedile (ÕPPA aruanne). Partnerite rahulolu kaasamisega.</p> <p>2020: AVP ümarlaud käis mitmeid kordi koos, kasvas vähe, aga teema on ka spetsiifiline. Uusi sihtrühmi oleme siiski hõlmanud, kui neile ka tegevusi veel pole. Koos Riigikantsleiga tegelesime peamiselt uue tegevuskava loomisega, mis sai ka suve lõpus valitsuse heakskiidu. Ise oleme uutest tegevustest rohkem seotud õiguse koostöö keskkonna arendamisega.</p> <p>Huvikaitsevõrgustiku liikmete arv on kasvanud 37ni (võrgustiku loomisel 2017. aastal oli see 25), võrgustik kohtus aasta jooksul kolm korda, mil arutati läbipaistva huvikaitse, eriolukorra, vabaühenduste valitsejatepoolse ründamise ja kampaaniate korraldamise teemadel. Võrgustik on loomas läbipaistva huvikaitse head tava.</p> <p>2021. aasta esimeses kvartalis kohtus ARVAK ühe korra ning koostamisel on eelmise perioodi IRM aruanne. Ka huvikaitsevõrgustikult uurisime ootusi selleks aastaks.</p>
<p>Õigusloomes osalemine, sh eelnõude infosüsteemi jälgimine, vajadusel reageerimine ja seisukohtade esitamine; komisjonides</p>	<p>Pid ev 201 9- 202 0</p>	<p>Vabaühendused on rääkinud kaasa neid puudutavates otsustes.</p>	<p>Eelnõude arv, millega töötatud, ametlikud <u>kommentaariid ja vastused</u> https://heakodanik.ee/vabauhenduste-liidu-seisukohad/. Läbi tuleb vaadata sadu eelnõusid või otsuse projekti aastas, neist reageerimist,</p>

ja töörühmades osalemine.			vabaühenduste kaasamist ja seisukoha koostamist nõuab u 10-15 %. Täpne kogus sõltub valitsuse tööplaanist ja ajakavast. 2020: EIS pidevalt jälgitud, ent suurem ja sisuline töö toimuvad valdavalt ikkagi enne, komisjonides ja töörühmades. Tavapärase õigusloome rütm oli 2020 mõistagi takistatud, mitmeid kuid seisid paljud asjad täiesti ja hulk tähtaegu nihutati vähemalt 6k kaugemasse tulevikku.
3. Kodanikuühiskonna toimimist mõistab ja selles osaleb rohkem inimesi.			
Regulaarse uudisvoo tagamine kodanikuühiskonna teemadel kolmes keeles (eesti, vene, inglise); Hea Kodaniku infokanalite uuendamine ja kasutajasõbralikkus	Pid ev 2019-2020	Värske ja asjakohane info koolitustest, rahastusest, seadusemuudatustest, üldisemalt Eesti vabakonnast jõuab kiirelt huvitatuteni ning ärgitab arutelusid ja suurendab teadlikkust.	Igal aastal ilmub jätkuvalt 46 eestikeelset nädalakirja, mis jõudsid 2020. aasta lõpus enam kui 2300 tellijale. Venekeelne nädalakiri ilmub kahe nädala tagant ja jõuab üle 600 tellijani, toppama on jäänud inglisekeelse nädalakirja kokkupanek, millele on raskem leida regulaarset kvaliteetset sisu. Kõigis kolmes keeles peame Hea Kodaniku portaali, kuhu jõuavad vabakonnale olulised uudised, artiklid, analüüsid, uuringud, intervjuud ja muu teave. Kodulehte oleme muutnud lihtsamini loetavaks, lisades sinna viited nädalakirjadele ning kohendades menüüpuid. 2021 loodame jätkata enama originaalmaterjali loomisega veebis, sest paberajakirja enam ei tule. Püsivalt jõuavad uudised ja artiklid ka Hea Kodaniku Facebooki lehele, kuhu on kogunenud üle 3700 jälgija (+500). Veebi külastajate arv kasvas mingil põhjusel tervelt kolmandiku võrra. 2021. aasta esimeses kvartalis ilmus 13 eestikeelset ja kuus venekeelset nädalakirja. Listi ja FB jälgijate mahud olid sarnased 2020 lõpule. Kodulehe külastuste aktiivsus oli mõnikümmend protsenti kõrgem võrreldes 2020 esimese kvartaliga, aga üsna sarnane 2020 viimase kvartaliga.
Ürituste (Hea Kodaniku klubi) korraldamine, tegevuste ja tulemuste regulaarse ülevaate tagamine	Pid ev 2019-2020	Liidu liikmed, sihtrühmad ja partnerid on teadlikud, kuidas katusorganisatsiooni vabakonna eest seisab ja parasjagu	Kvartaliaruannete regulaarsus; liikmete teadlikkus meie tegevustest ja rahulolu (liikmeküsitlus); osalejate aktiivsus (üritustel, tagasiside andjad jmt). 2020: Aruanded igas kvartalis. 2020. aastal toimus kokku kolm Hea Kodaniku klubi. Selle hooaja eripäraks

	<p>olulistest teemadest erinevates valdkondades.</p>	<p>oli see, et kevadperioodil seoses COVID19ga klubisid ei planeeritud ning sügisperioodil tegime kõik klubid koostöös oma heade partneritega.</p> <p>Koostöös Sotsiaalse Innovatsiooni Laboriga toimus 22. septembril sügise esimene Hea Kodaniku klubi pealkirjaga "Loomes koos!" Sissejuhatuse koosloomesse tegi Sotsiaalse Innovatsiooni Labori asutaja ja juht Rasmus Pedanik. Praktikas kohatud õnnestumiste ning väljakutsete üle arutlesid Riigikantselei nõunik Ott Karulin, avaliku sektori innovatsioonitiimi eestvedaja Helelyn Tammsaar, kaasamiskspert Maris Jõgeva ja Rasmus Pedanik. Arutelu juhis Vabaühenduste Liidu juhataja Kai Klandorf.</p> <p>Koostöös Open Knowledge Estoniaga leidis 13. oktoobril aset Hea Kodaniku klubi pealkirjaga "Mina, minu andmed ja kuidas need ühiskonda panustavad", kus räägiti kasutajakesksest andmehaldusest. Kogemust andmete ja kasutajate ootuste kokku viimisel tutvustasid Andrus Jõgi Rahandusministeeriumi uue omavalitsuste teenuste rakenduse vaatest, Carina Paju Korruptsioonivaba Eesti uue andmepõhise algatuse Openeri poolt ning Kaur Virunurm grupis Ratta Rikkaks toimuva andmekorje ning kaardirakenduste taaskasutuse valguses.</p> <p>Koostöös Keskkonnaõiguse Keskusega toimus 8. detsembril aasta viimane Hea Kodaniku klubi pealkirjaga "Kas loodusele õiguste andmine on lahendus keskkonnakriisile?", kus räägiti looduse õigustest. Arutelus osalesid keskkonnajurist Kaarel Relve (Keskkonnaõiguse Keskus), keskkonnaetik Mattias Turovski (MTÜ Zoosemu) ja zooloog Tiit Maran (Tallinna Loomaaed). Vestlust aitas tüürida Sigrid Solnik.</p> <p>2021 märtsis korraldasime ühe klubi Eesti Koostöö Koguga, teemaks</p>
--	--	---

			<p>otsustajateni jõudmine, rahvaalgatuse viienda sünnipäeva valguses.</p> <p>Kõik Hea Kodaniku klubid kanti veebis üle ja need on järelvaadatavad Vabaühenduste Liidu kodulehel.</p>
--	--	--	--

Lauri Luide
juhatuse liige

(allkirjastatud digitaalselt)